

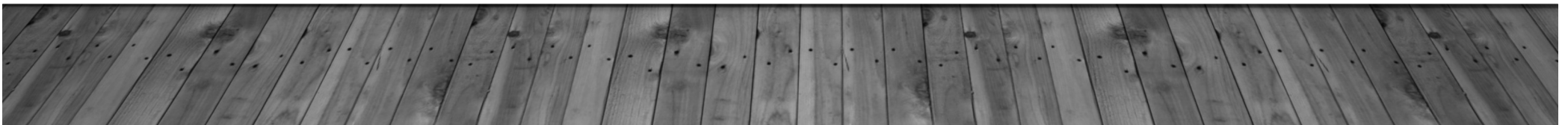
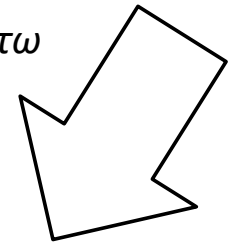
Μάθημα 12, 18/12/2025

ΛΕΞΙΚΟΛΟΓΙΑ, Ζ' ΕΞΑΜΗΝΟ

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

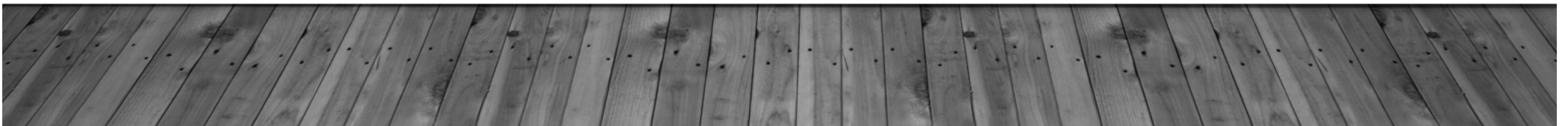
- **ΟΔΗΓΙΕΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗΣ**

- Για τη συμπλήρωση του ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου ακολουθείτε τα παρακάτω βήματα:
- Είσοδος στο <https://ps.modip.upatras.gr/>.
- Σύνδεση με τη χρήση του UPnet ID και του προσωπικού κωδικού σας.
- Επιλογή μαθήματος από τη λίστα των μαθημάτων που εμφανίζεται.
- Συμπλήρωση του ερωτηματολογίου
- Επιλογή «Υποβολή» ώστε να υποβάλετε το ερωτηματολόγιο για το συγκεκριμένο μάθημα.
- Συνεχίζετε, σε χρόνο της επιλογής σας, τη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων και για τα υπόλοιπα μαθήματα της λίστας.
- <http://philology.upatras.gr/ilektroniki-symplirosi-erotimatologion-apo-foitites/>

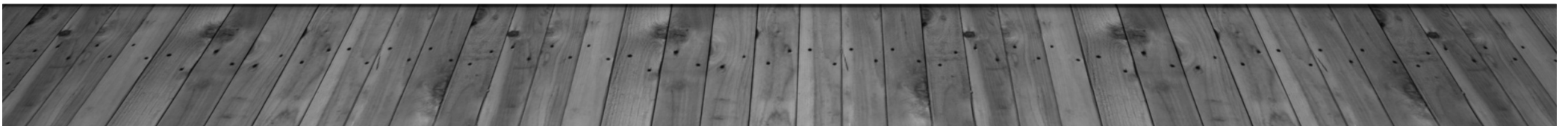
ΑΣΕΜΝΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

- λεξιλόγιο που αντιβαίνει στις κοινωνικές αρχές περί σεμνότητας και ηθικής
- λεξιλόγιο ταμπού (σκατά, γαμώ, μαλάκας)
- προσβλητικό λεξιλόγιο (νούλα, αλήτης)
- υβριστικό λεξιλόγιο (διάολε)
 - βωμολοχίες (εκκρίσεις, γενετήσια πράξη)
 - βλασφημίες και ανοσολογίες (θρησκεία)
- διαγλωσσικές διαφορές στο πεδίο του άσεμνου λεξιλογίου
- άσεμνο στη ΝΕ: ρήμα “γαμάω”, επίθετο “μαλάκας”
- βλ. διάγραμμα δυναμικής του “μαλάκας”

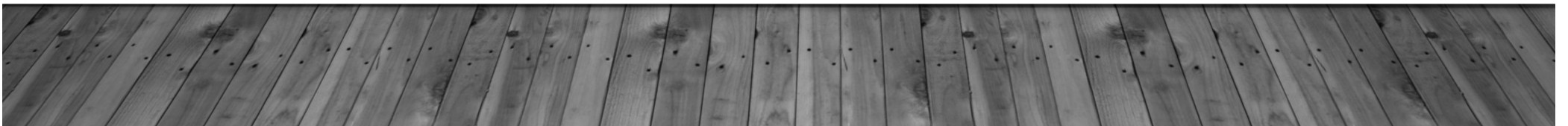
ΛΕΞΙΠΛΑΣΙΕΣ

- λεξιπλασία / άπαξ λεγόμενον
- επινόηση λεξικού στοιχείου για συγκεκριμένη επικοινωνιακή ανάγκη
- λόγοι επινόησης:
 - δεν ανακαλώ την κατάλληλη λέξη
 - αστειεύομαι
 - θέλω να δημιουργήσω νέα λέξη
- υποστήριξη από μηχανισμούς του συστήματος: Παραγωγή, σύνθεση, σύμφυση
- βλ. παραδείγματα

ΚΑΛΙΑΡΝΤΑ

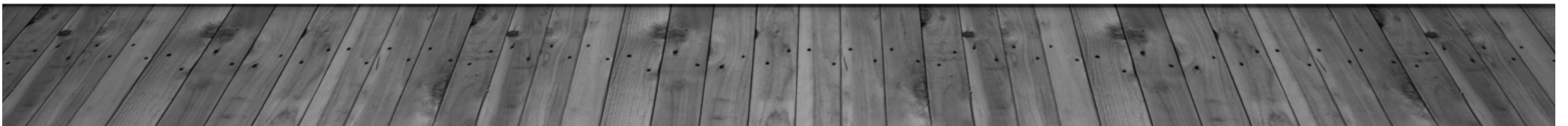
- προφορική γλώσσα των ομοφυλόφιλων
- από τη γαλλική λέξη gaillard (τολμηρός, εύθυμος, αναιδής)
- απλή καλιαρντή (300-400 λέξεις) από τους περισσότερους
- λiάρντω/ντούρα λiάρντα από τους πιο ενταγμένους
- συντακτικό της ΝΕ
- περιγραφικό και σημασιακά διαφανές λεξιλόγιο
- από αγγλικά, γαλλικά, ιταλικά, τουρκικά, ΝΕ
- βλ. παρουσίαση Α. Ρούβαλη

ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΗ ΔΟΜΗ

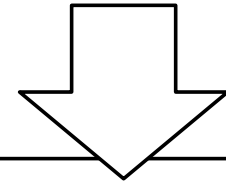
Τυπικές διεργασίες σχηματισμού λέξεων

- Κλίση
- Παραγωγή
- Σύνθεση

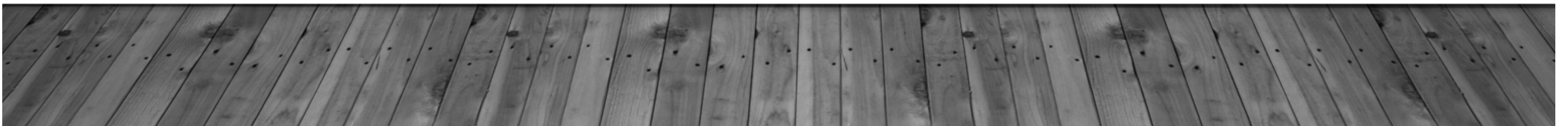

ΚΛΙΣΗ

Σχηματισμός διαφορετικών γραμματικών τύπων μιας λέξης με το συνδυασμό του θέματος και των κατάλληλων προσφυμάτων

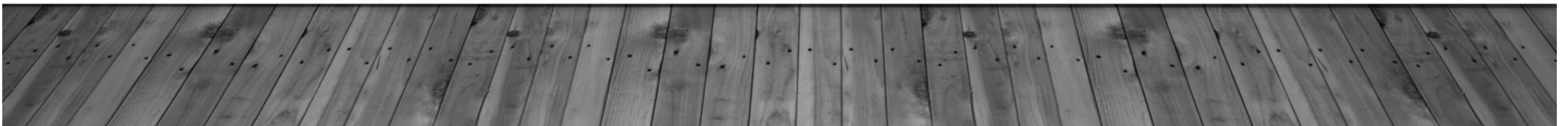
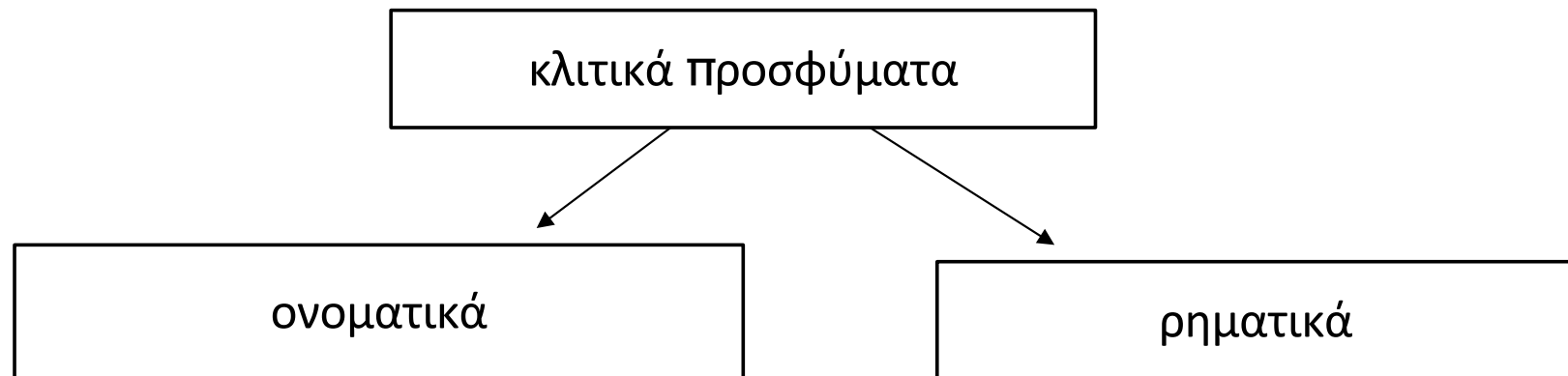

κλιτικά προσφύματα: φορείς γραμματικών πληροφοριών / κωδικοποίηση γραμματικών χαρακτηριστικών

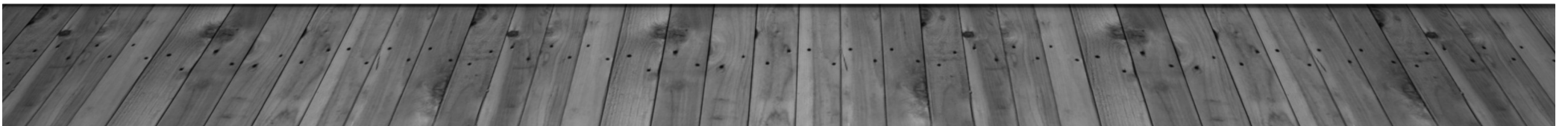
ΚΛΙΣΗ

- αφορά τις λέξεις που είναι κλιτές π.χ. ονόματα, ρήματα, επίθετα

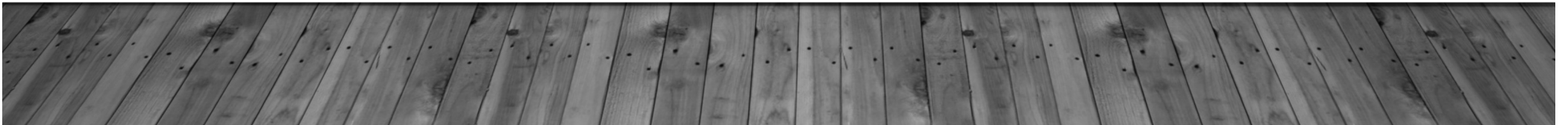
ΠΑΡΑΓΩΓΗ

- **τρόποι σχηματισμού νέων λέξεων (ονόματα, ρήματα, επίθετα, επιρρήματα) είτε με το συνδυασμό θεμάτων και παραγωγικών προσφυμάτων είτε με άλλες διεργασίες**

ΠΡΟΣΦΥΜΑΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

- (α) ονοματικό θέμα : αγορ(ά)
- (β) παραγόμενο ρήμα : αγορ-άζ-(ω)
- (γ) παραγόμενο ρηματικό όνομα : αγορασ-τή(ς)
- (δ) παραγόμενο επίθετο : αγοραστ-ικ(ός)
- (ε) παραγόμενο επίρρημα : αγοραστικ-ά

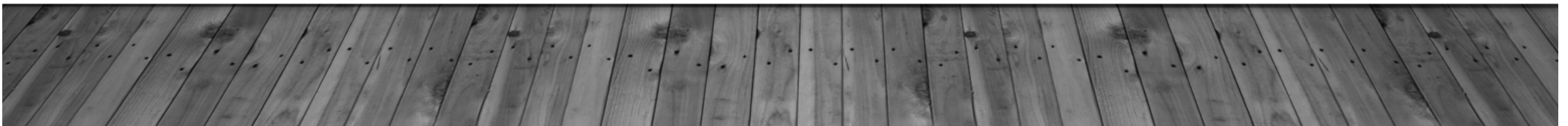

ΠΑΡΑΓΩΓΗ

- Παραγωγικά επιθήματα → συνήθως αλλαγή γραμματικής κατηγορίας
- Τροποποίηση σημασίας θεμάτων → -άρα, -άκλα (μεγεθυντικά)
→ -άκι, -ούλα

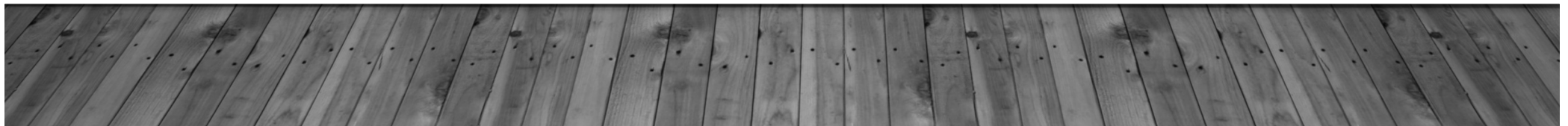
(υποκοριστικά)

παραγωγικά προθήματα π.χ. δια-, ανα-, κατα-, υπο-, επι-

ΠΑΡΑΓΩΓΗ

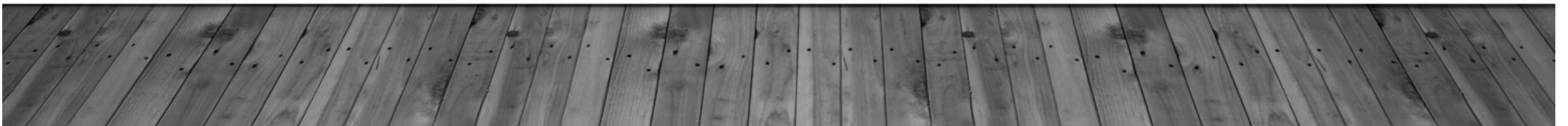
όνομα		
από ρήμα	λύν-ω	λύ-σιμ-ο
από επίθετο	απλ-ός	απλ-ότητ-α
από όνομα	μπάλα	μπαλ-άκι
επίθετο		
από ρήμα	υποφέρ-ω	υποφερ-τ-ός
από όνομα	γούν-α	γούν-ιν-ος
από επίθετο	κομψ-ός	ά-κομψ-ος
από επίρρημα	δίπλα	διπλ-αν-ός

ΜΗ ΠΡΟΣΦΥΜΑΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

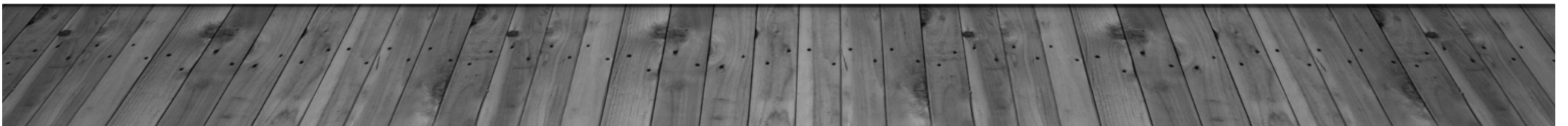
Παραγωγική διαδικασία όχι μέσω προσφυμάτων αλλά μέσω μορφοφωνολογικών αλλαγών στα όρια των θεμάτων

- Φωνηεντική αλλαγή του θέματος / ετεροίωση π.χ. τρέχω-τροχός
- Μετάπλαση π.χ. πλούσιος-α-ο → ο πλούσιος, η πλούσια
- Αλλαγή τονισμού π.χ. χωράφι - χώραφος

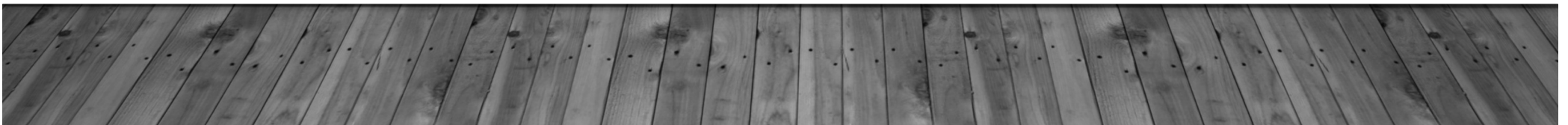
ΣΥΝΘΕΣΗ

- Σχηματισμός νέων λέξεων από το συνδυασμό δύο ή περισσότερων λέξεων ή θεμάτων
- Υψηλός βαθμός παραγωγικότητας στην ελληνική, τροφοδοτώντας τη γλώσσα κυρίως με νεολογισμούς

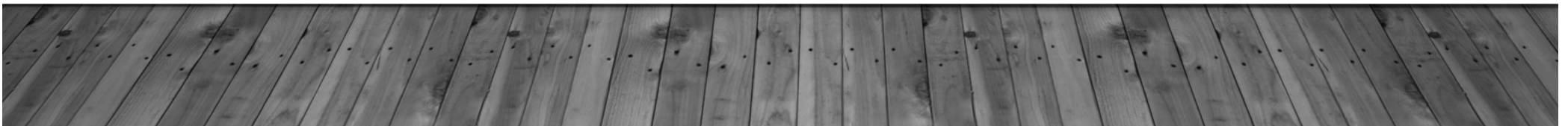
ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

- Συνιστούν μια φωνολογική ενότητα (ένας δυναμικός τόνος)
π.χ. καλοπιάνω, κοκκινόχωμα, λυκόσκυλο
- Εμφανίζουν σημασιακή αδιαφάνεια (διαβάθμιση)
π.χ. σφιχταγκαλιάζω, χαρτοπαίζω
- Συνιστούν μία γραφική ενότητα (απόδοση ως μεμονωμένων λέξεων με εξαίρεση τα πολυλεκτικά λεξήματα)
- Συνήθως αποτελούνται από υπολεξικά συστατικά και όχι ολοκληρωμένες λέξεις, δηλαδή συντίθενται από θέματα
π.χ. καλότυχος < καλ – τυχ-

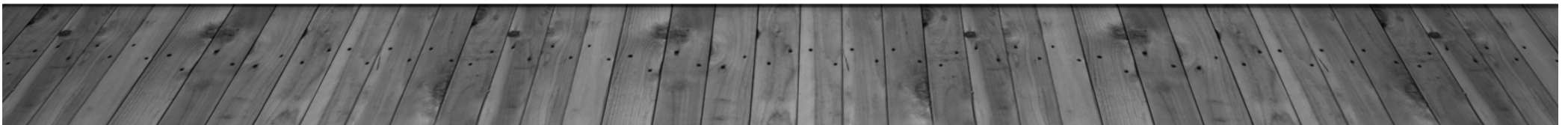
ΔΟΜΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

- Θεματικό/συνδετικό φωνήεν (-ο-) → δείκτης σύνθεσης
- Υπόταξη (σχέση εξάρτησης): παλιάνθρωπος → το πρώτο συστατικό προσδιορίζει το δεύτερο
- Παράταξη (τα συστατικά παρατίθενται το ένα δίπλα στο άλλο):
μαχαιροπίρουνα

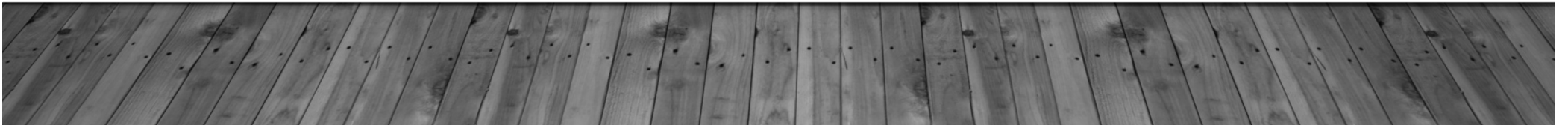

ΔΟΜΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

- Σε ένα σύνθετο με σχέση εξάρτησης το ένα από τα δύο ή περισσότερα συστατικά είναι η βάση σχηματισμού - κεφαλή
- Κεφαλή δεξιοστραφής π.χ. αφισοκολλώ, χρυσόσκονη, στραβοπατώ
- Στα σύνθετα με σχέση παράταξης τα συστατικά παρατάσσονται με σχετικά ελεύθερη σειρά:
- μακρόστενος-στενόμακρος
- πρασινοκίτρινος – κιτρινοπράσινος
- ξανθοκόκκινος - κοκκινόξανθος

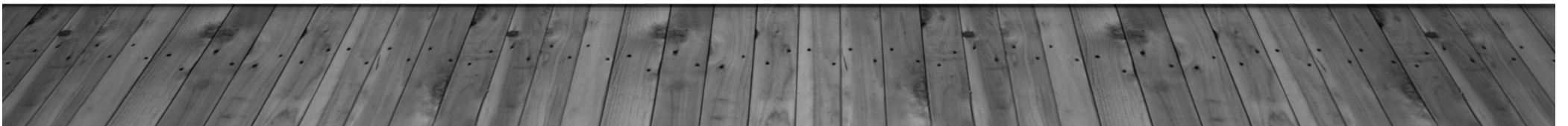

ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΙΕΡΓΑΣΙΕΣ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ ΛΕΞΕΩΝ

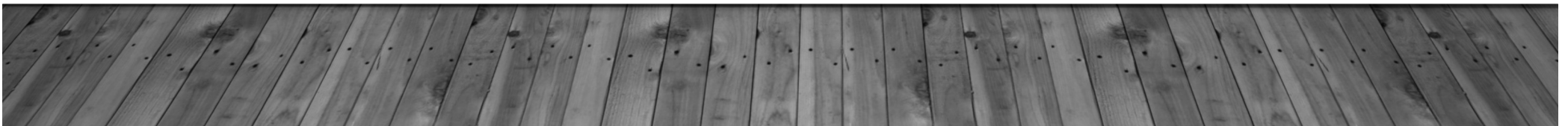
ΔΙΕΡΓΑΣΙΕΣ

- νεολογία
- συντόμευση
- σύμφυση
- δημιουργία αρκτικόλεξων & ακρωνύμιων
- περικοπή
- αναδρομικός σχηματισμός
- πολλαπλές διεργασίες
- επιφώνηση & ονοματοποιία

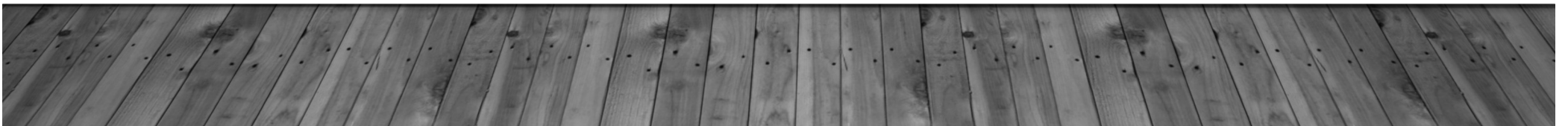
ΝΕΟΛΟΓΙΑ

- Διεργασία επινόησης νέων λέξεων (νεολογισμοί), οι οποίες διατηρούν το νεολογικό τους χαρακτήρα μέχρι να κωδικοποιηθούν/ ενταχτούν στο γλωσσικό σύστημα
- δυνάμει/γλωσσική νεολογία: πιθανοί νεολογισμοί με βάση το γραμματικό δυναμικό κάθε γλώσσας
- πραγματοποιήνη νεολογία: υπαρκτοί νεολογισμοί
 - δηλωτική νεολογία → εξελίξεις στην επιστήμη, τεχνολογία τέχνες
 - συνδηλωτική νεολογία → λογοτεχνική παραγωγή / συνθηματική επικοινωνία

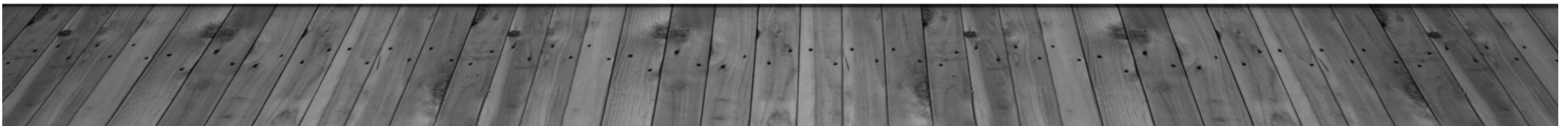
ΣΥΜΦΥΡΣΗ

- δημιουργία νέων λέξεων από απόσπαση τμημάτων υφιστάμενων λέξεων
- Γεροντάματα < γέροντ(ας) + (γερ)άματα
- Ζαβλακωμένος < ζα(βός) + βλακωμένος
- Μπερδουκλώνω < μπερδ(εύω) + (πεδ)ουκλώνω
- Ταρακουνώ < τará(ζω) + κουνώ

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΩΝ & ΑΚΡΩΝΥΜΙΩΝ

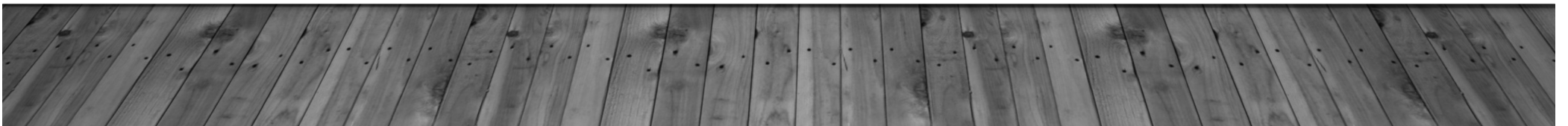
- Επιμέρους διεργασία συντόμευσης, αποτέλεσμα πολλαπλής αποκοπής, δηλαδή παράλειψης πολλών συστατικών από μια λεξική μονάδα
- Αρκτικόλεξα: σχηματισμοί που αποτελούνται συνήθως από τα αρκτικά γραφήματα μιας φράσης τα οποία διαβάζονται/προφέρονται με βάση είτε την ονομασία είτε την προφορά του γραφήματος και γράφονται με κεφαλαία γράφηματα που χωρίζονται μεταξύ τους με τελείες
- ΣΛΓ – Συστημική Λειτουργική Γραμματική
- ΔΝΤ – Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ

Θεωρούνται λεξικές μονάδες και προφέρονται ως αυτόνομες φωνολογικές λέξεις

- ΔΕΗ – Δημόσια Επιχείριση Ηλεκτρισμού
- ΟΤΕ – Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος

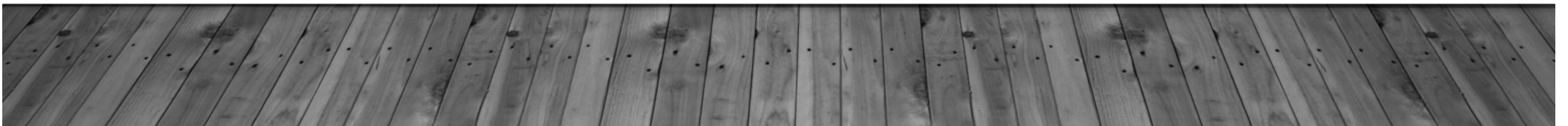

ΠΕΡΙΚΟΠΗ

- στοιχεία μη τυπικής χρήσης της γλώσσας / περιθωριακής γλώσσας
 - ‘μέρα
 - σπέρα
 - Προχώ

απόσπαση μη τονισμένου μέρους της λέξης → άφεση

αφετικοί τύποι

ΑΝΑΔΡΟΜΙΚΟΣ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ

αντίστροφη δημιουργία λέξης από παλιότερη λέξη

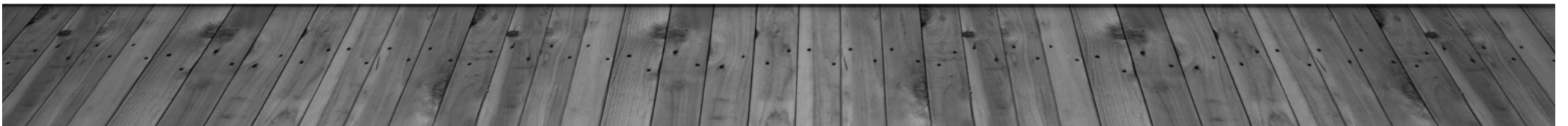
π.χ. αγκαλιάζω > αγκαλιά

γλυκός > γλύκα

ζεστός > ζέστη

καπνίζω > κάπνα

ψύχραιμος > ψυχραιμία

ΕΠΙΦΩΝΗΣΗ

- **Επιφώνηση : δημιουργία επιφωνημάτων (άκλιτα λεξικά στοιχεία με συγκινησιακή λειτουργία)**

επιφώνημα	εκφραστική λειτουργία
α!	έκπληξη, θαυμασμός, φόβος, απορία, χαρά, οργή, αγανάκτηση, επιθυμία
αχ!	παράπονο, δυστυχία, πόνος, ανακούφιση
άχου!	ικανοποίηση, τρυφερότητα & στοργή, απογοήτευση
βουρ!	παραίνεση, προτροπή
ήμαρτον!	αίτημα συγχώρεσης
καλέ!	προσφώνηση, προτροπή, έκπληξη, απορία
κλαψ κλαψ	κλάμα
ώχου	δυσφορία, λύπη

ΕΠΙΦΩΝΗΣΗ

- **ηχομιμητικά**

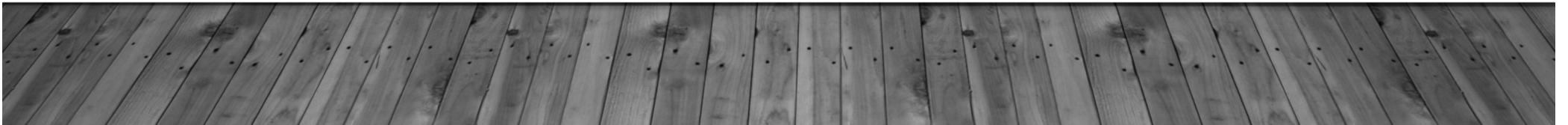
ουφ → μιμηση του βαθιού αναστεναγμού

χα! → μίμηση του ήχου που παράγουν τα χείλη για το γέλιο

- **εμφανίζονται μεμονωμένα είτε σε συνδυασμό με γλωσσικές εκφράσεις**

π.χ. Φτου κι από την αρχή, άι στο καλό,

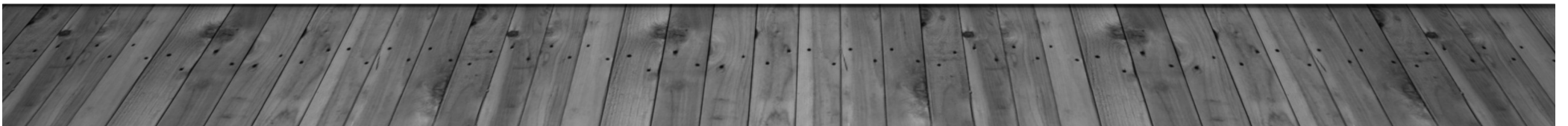
- **Βαθμός λεξικοποίησης π.χ. ωχαδερφισμός, χαχανίζω**

ΟΝΟΜΑΤΟΠΟΙΙΑ

Ονοματοποιία: παραγωγή λέξεων με ηχομίμηση (ιδιογλωσσική):

- από ήχους ζώων (ζουζούνι, πάπια, τζίτζικας, βελάζω, γαβγίζω, κακαρίζω, γκαρίζω)
- από ήχους περιβάλλοντος (βαβούρα, βουίζω, γουργουρίζω, μπουμπουνίζω, πλατσουρίζω)

4^ο ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

ΑΝΑΘΕΣΗ – ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΕΩΣ 7/1/2026 @23.59

